

Asiantuntijalausunto: Alkoholi- ja alkoholijuomaverolaki

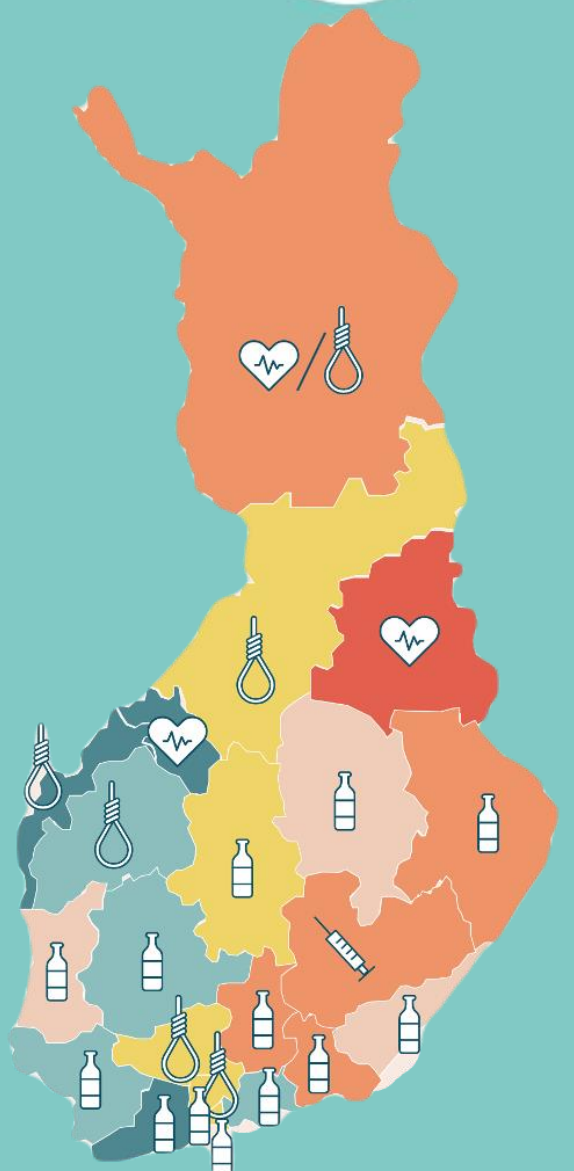
Heikki Luoto

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Alkoholilla on kaksi päävaikutusta toimivaan kansantalouteen

1. **Alkoholi lisää julkisen sektorin kustannuksia.** esimerkiksi terveydenhuollossa, lastensuojelussa, poliisissa tai oikeuslaitoksessa

2. **Alkoholi vähentää veronmaksajien määrää.** Alkoholi heikentää tuottavuutta ja vaikuttaa kielteisesti väestön terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn sekä aiheuttaa ennen aikaisia kuolemia.

Suorat alkoholikuolemat ovat vain jäävuoren huippu

Suorat kuolemat

Alkoholi on monen sairauden ja kuoleman suora syy.

Alkoholisairaudet (esim. alkoholimaksasairaus, haimatulehdus, alkoholisydänlihassairaus)
Alkoholimyrkytykset

Epäsuorat kuolemat

Alkoholi on myös monen tapaturmaisen kuoleman taustalla.

Alkoholiin liitettävä osuus kuolemista	
Itsemurhat	29 %
Murhat ja tapot	70 %
Kuljetustapaturma	20 %
Muut tapaturmat	14 %

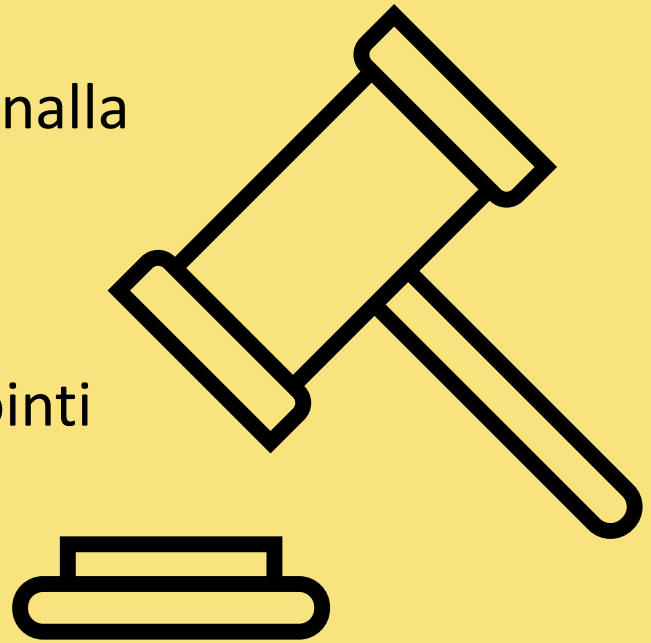
Tämän lisäksi, alkoholin on monen ei-alkoholi-peräiseksi mielletyn sairauden riskitekijä.[1]

Kaikki syövät	5 %
Epilepsia	19 %
Sydän- ja verisuonisairaudet	1 %
Ruuansulatuskanavan sairaudet	33 %
Tartuntataudit	4 %

1) World Health Organization. Report on the attainment of Sustainable Development Goal 3.5.2. Geneva: WHO; 2024. [in press] Henkirikoskatsaus 2020 (helsinki.fi) Tilastokeskus - (stat.fi)

Miten lainsäätäjä voi ehkäistä alkoholihaittoja?

- **Maailman terveysjärjestö WHO** on todennut, että laajaan tutkimusnäyttöön pohjautuen väestötasolla kustannustehokkaimmiksi keinoiksi alkoholihaittojen ehkäisemiseksi seuraavat:
  - **Hinnan sääntely** esimerkiksi veropolitiikalla tai minimihinnalla
  - **Saatavuuden sääntely** esimerkiksi aukioloaikojen ja myyntipaikkojen määrän rajoittamisella
  - **Markkinoinnin sääntely** esimerkiksi kieltämällä markkinointi nuorten suosimissa paikoissa ja medioissa sekä pakolliset terveysmerkinnät tuotteissa

Miksi alkoholin verotus kannattaa?

1. Alhaiset toteutuksen kustannukset
2. Verotuksesta saadaan taloudellista tuottoa valtiolle
3. Vähentynyt kulutus pienentää alkoholista terveydelle aiheutuvia haittoja ja sitä kautta vähentää mm. terveydenhuollon kuormitusta

Verotuksen taloudellinen tuotto ei riitä kattamaan alkoholihaitoista aiheutuvia yhteiskunnallisia kustannuksia (WHO, 2012; WHO, 2021, Sornpaisarn ym., 2017).

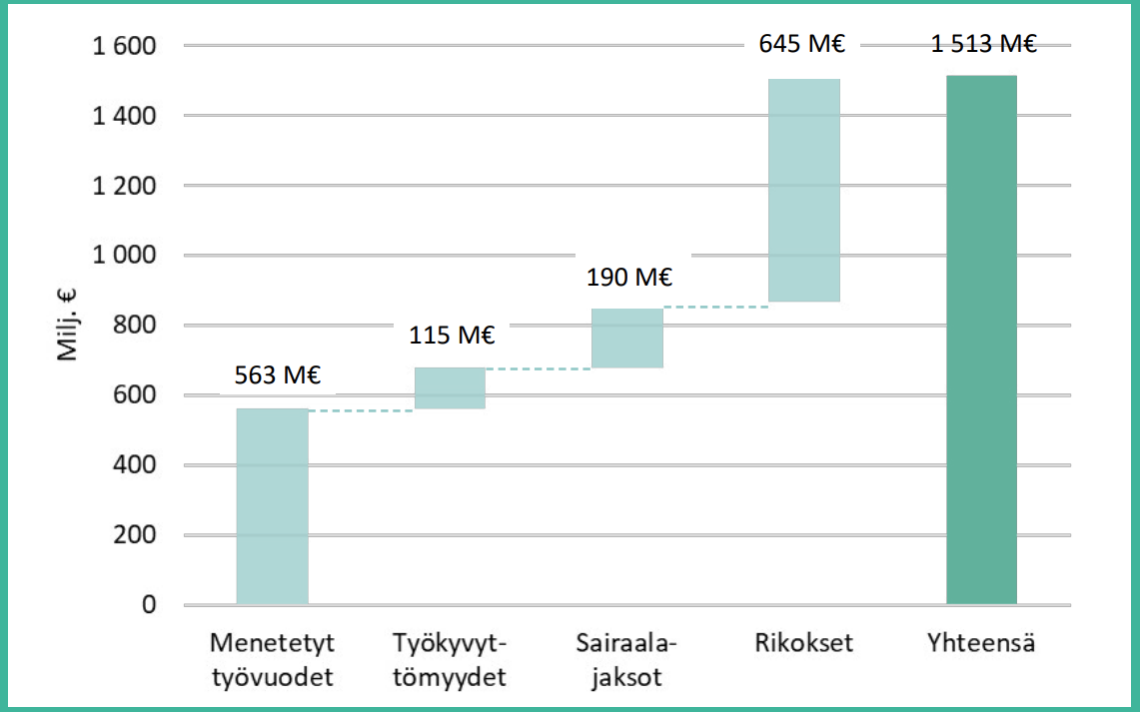
Alkoholi aiheuttaa suoria ja epäsuoria kustannuksia yhteiskunnalle

Alkoholin suorat kustannukset:

- Vuodelle 2018 arvioidut alkoholihaittojen **kustannukset Suomessa 1 513 M€** (Sherk ym., 2023).
  - Vuonna 2018 alkoholijuomaveron tuotto oli 1 472 M€

Monet alkoholin kustannusarviot yhteiskunnalle ovat konservatiivisia eikä kunnollista arviota ole tehty vuoden 2013 jälkeen.

Hyvän päätöksenteon tueksi tarvittaisiin kattava arvio alkoholin yhteiskunnallisista kustannuksista.

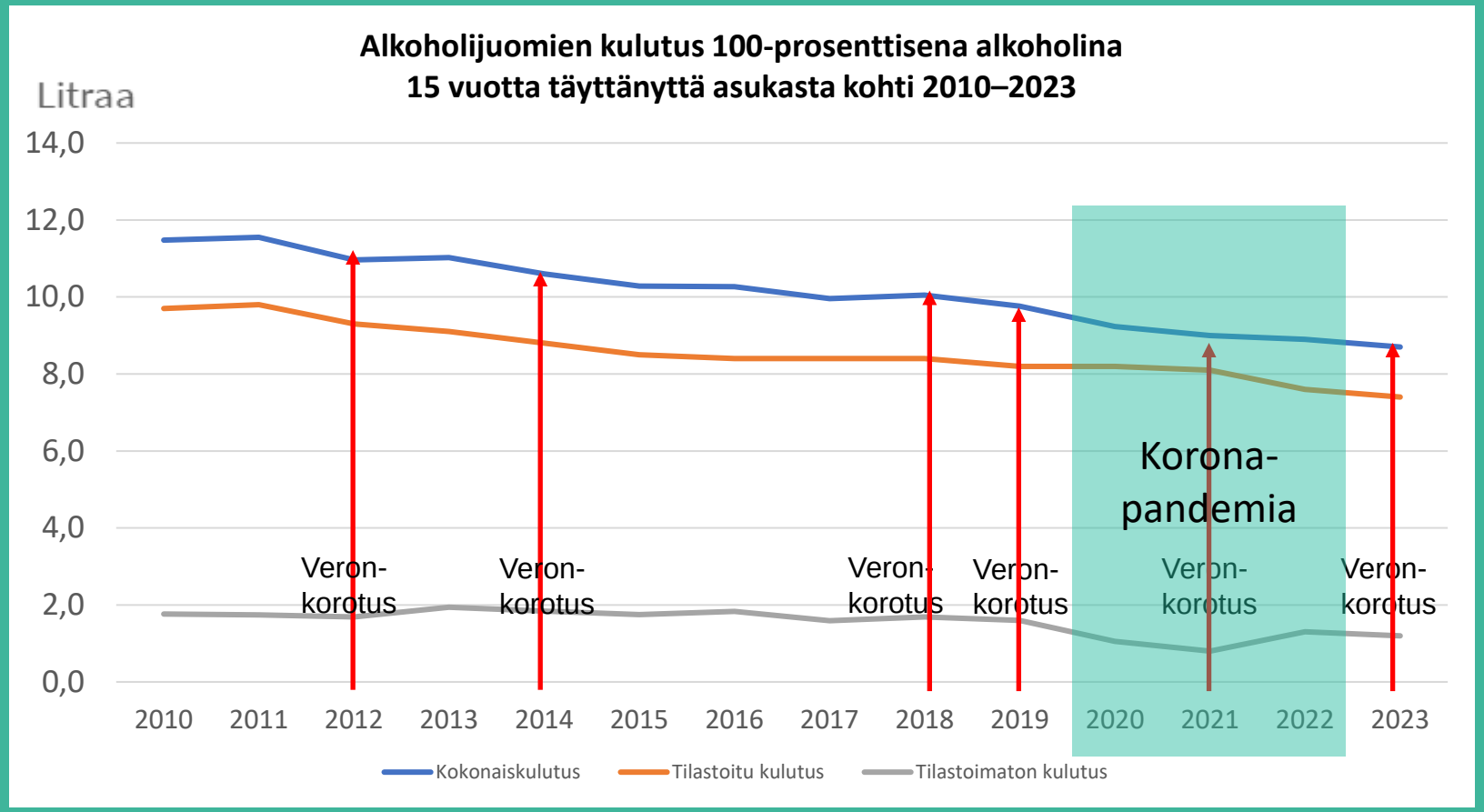
Voidaanko ajatella, että alkoholi kuormittaa terveydenhuoltoa samassa suhteessa kun se aiheuttaa kuolemia, DALY-menetyksiä tai PYLL-menetyksiä?

		Alkoholin osuus (milj. €), jos suhde sama kuin:			
Terveydenhuollon menot Suomessa 2021	**milj. €**	**Kuolemista (5 %)**	**DALY-menetyksistä (7,3 %)**	**PYLL-menetyksistä (8,8 %)**	**THL raportti 2013**
Erikoissairaanhoito	9 158	458	669	806	
Perusterveydenhuolto (pl. työterveys-, opiskelu- ja suun terveydenhuolto)	3 812	191	278	335	
Erikoissairaanhoito ja perusterveydenhuolto yhteensä	12 970	648	947	1 141	109

Vertailuna Suomen vuoden 2020 perusterveyden-huollon vuodeosastohoidon kokonaismenot olivat 789 milj. euroa

Lähteet: World Health Organization. Report on the attainment of Sustainable Development Goal 3.5.2. Geneva: WHO; 2024. [in press]
https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaali-ja-terveydenhuollon-resurssit/terveydenhuollon-menot-ja-rahoitus

Mutta viinaralli..

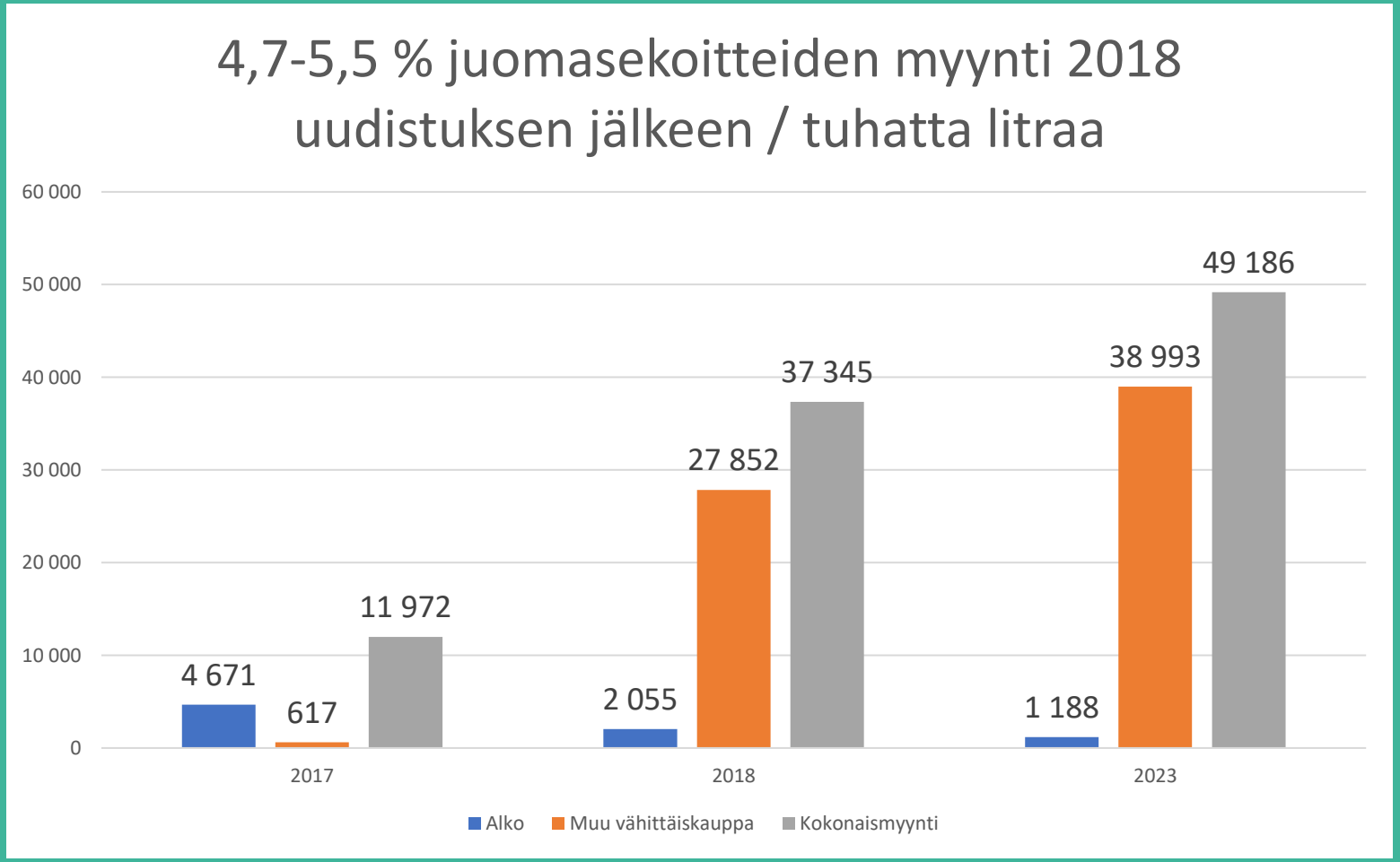

Miksi suojata juomasekoitteet veronkorotukselta?

Alkoholipolitiikasta puuttuu kokonaisarvio

Esityksen perusteluissa on nostettu esiin hallitusohjelmaan kirjatut suunnitellut muutokset alkoholipolitiikkaan, joissa puretaan alkoholin saatavuuteen liittyviä rajoituksia:

- Enintään 8 prosenttia alkoholia sisältäviä käymisteitse valmistettuja juomia voi myydä päivittäistavarakaupoissa. (s. 105)
- Puoliväliriiheen mennessä tehdään STM:n ja TEM:n yhteistyössä selvitys 15 prosentin vahvuisten viinien myynnin vapauttamisesta. (s. 105)
- Riippumaton selvitys alkoholipolitiikan sääntelyn siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. (s. 105)
- Selkiytetään vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä. (s. 105)
- Mahdollistetaan myös Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholin verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikärajavalvonta turvaten. (s. 105)
- Laajennetaan ostajan verovelvollisuutta alkoholin verkkokaupassa. +20M € (s. 237)
- Kiristetään väkevien alkoholijuomien ja viinien verotusta +40M € (s. 237)
- Kevennetään oluen verotusta -25M € (s. 237)
- **Hallitus ei muuta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. (s. 105)**

Alkoholilakeihin esitettäviä muutoksia ja niiden vaikutuksia on välttämätöntä tarkastella kokonaisuutena kestävän kansantalouden ja -terveyden kannalta eikä yksittäisten elinkeinosektoreiden lyhyen aikavälin taloudellisten etujen näkökulmasta.

EHYTin muutosesitykset:

- Hallitus esittää, että vain väkevien alkoholijuomien valmisteveroa korotettaisiin ennustetun kuluttajahintaindeksin kehityksen mukaisesti.
  - **EHYT toivoo, että veronkorotuksia tehdään säännöllisesti eikä hintasääntelyn toimenpiteet kohdistu ainoastaan yhteen etyylialkoholijuomaryhmään.**
- Hallitus on aiemmin alentanut eniten kulutetun juomaryhmän eli oluen verotusta 4,8 prosentilla (yhteisvaikutukseltaan arviolta 25 miljoonaa euroa). Oluen osuus suomalaisten kokonaiskulutuksesta on 45,8 % 100-prosenttisena alkoholina mitattuna.
  - **EHYT esittää, että aiemmin tehty veronkevennys oluelle perutaan.**
- Hallitus ehdottaa verotuksen rakenteen uudistamista etyylialkoholijuomaryhmän osalta niin, että juomasekoitusten verotusta kevennetään suhteessa väkeviin juomiin. Juomasekoitusten myynti on kasvanut vuoden 2018 alkoholilain uudistuksen jälkeen yli 700 prosenttia. Kulutus on siirtynyt entistä vahvemmin näihin tuotteisin, joten haittojen ehkäisyn näkökulmasta ei ole perusteltua keventää verotusta tuotteiden osalta.
  - **EHYT esittää, että verotuksen rakennetta ei muuteta juomasekoitteiden osalta.**

Lähteet

Miettinen, A. et Rantapuska, E. 2018. NUMEROT PUHUVAT Kuinka tehokkaasti alkoholin aiheuttamia taloudellisia tappioita työpaikoilla voisi vähentää?

Finnish Consulting Group. 2024. Mitä jos laskisimme toisin? – Alkoholin kustannukset terveydenhuollolle.

Luotonen, N. 2022. NUMEROT PUHUVAT 2. Alkoholin haitat suomalaisilla työpaikoilla: Kuinka paljon ne maksavat, miten ne ilmenevät ja miten niitä voi vähentää?

Sornpaisarn, B., Shield, K. D., Österberg, E. & Rehm, J. (toim.) (2017). Resource tool on alcohol taxation and pricing policies. Geneva: World Health Organization

THL. 2024. Päihdetilastollinen vuosikirja 2023.

WHO (2012). European action plan to reduce the harmful use of alcohol 2012– 2020. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe

WHO (2021). Making the WHO European region SAFER. Developments in alco hol control policies, 2010-2019. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

Kiitos!

Lisätietoja:

Heikki Luoto
Kehittämispäällikkö
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
heikki.luoto@ehyt.fi
p. 0503688894